

เจ้าหน้าที่ของรัฐ รับทรัพย์สินและของขวัญอย่างไร ? ไม่ผิดกฎหมาย

๑. บทนำ

ปัจจุบันคำว่า “เจ้าหน้าที่ของรัฐ” นั้น มีปรากฏอยู่ในกฎหมายหลายฉบับ และกฎหมายในแต่ละฉบับเหล่านั้นต่างก็มีเจตนารมณ์และความหมายในการใช้บังคับแตกต่างกันออกไปตามกรอบและวัตถุประสงค์ของกฎหมายในแต่ละฉบับดังกล่าว^๑ สำหรับในที่นี้จะขอกกล่าวถึงคำว่า “เจ้าหน้าที่ของรัฐ” ตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตเป็นการเฉพาะว่าหมายรวมถึงผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่นซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ พนักงานหรือบุคคลผู้ปฏิบัติงานในรัฐวิสาหกิจหรือหน่วยงานของรัฐ ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นซึ่งมิใช่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เจ้าพนักงานตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องถิ่น และให้หมายความรวมถึง กรรมการ อนุกรรมการ ลูกจ้างของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐ และบุคคลหรือคณะบุคคลซึ่งใช้อำนาจหรือได้รับมอบให้ใช้อำนาจทางการปกครองของรัฐในการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งตามกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นการจัดตั้งขึ้นในระบบราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือกิจการอื่นของรัฐ^๒

^๑ คำว่า “เจ้าหน้าที่ของรัฐ” มีปรากฏอยู่ในกฎหมายหลายฉบับ เช่น พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๓ พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ มาตรา ๔ หรือพระราชบัญญัติองค์การมหาชน พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๓ เป็นต้น.

^๒ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๔.

เจ้าหน้าที่ของรัฐรับทรัพย์สินและของขวัญอย่างไร ? ไม่ผิดกฎหมาย

เนื่องจากบุคคลซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ คือ บุคคลธรรมดาที่ดำรงตำแหน่งที่รัฐกำหนดขึ้น เพื่อเป็นเจ้าหน้าที่ให้กับรัฐที่มีความสัมพันธ์กับรัฐใน ๒ สถานะ กล่าวคือ ในสถานะเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่เพื่อรักษาประโยชน์ส่วนรวม และในสถานะที่เป็นบุคคลธรรมดาหรือเป็นเอกชนคนหนึ่ง ซึ่งการมีความสัมพันธ์กับรัฐ ๒ สถานะในขณะเดียวกันดังกล่าวนั้น อาจจะทำให้เกิดการใช้อำนาจหน้าที่แสวงหาประโยชน์ให้แก่ตนเองไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม^๓ หรืออาจจะมีผลกระทบอันเป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวมในรูปแบบต่าง ๆ เช่น

ในสถานะเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่เพื่อรักษาประโยชน์ส่วนรวม และในสถานะที่เป็นบุคคลธรรมดาหรือเป็นเอกชนคนหนึ่ง ซึ่งการมีความสัมพันธ์กับรัฐ ๒ สถานะในขณะเดียวกันดังกล่าวนั้น อาจจะทำให้เกิดการใช้อำนาจหน้าที่แสวงหาประโยชน์ให้แก่ตนเองไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม

การรับผลประโยชน์ต่าง ๆ (Accepting Benefits) การทำธุรกิจกับตัวเอง (Self-dealing) การทำงานหลังจากออกจากตำแหน่งหน้าที่สาธารณะหรือหลังเกษียณ (Post-employment) การทำงานพิเศษ (Outside employment or moonlighting) การรู้ข้อมูลภายใน (Inside information) การใช้สมบัติราชการเพื่อประโยชน์ของธุรกิจส่วนตัว (Using your employer's property for Private advantage) และการนำโครงการสาธารณะลงในเขตเลือกตั้งเพื่อประโยชน์ในทางการเมือง (Pork-barreling) เป็นต้น^๔ ซึ่งการกระทำดังกล่าวอาจส่งผลหรือมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจหรือการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ในตำแหน่งหน้าที่ที่เจ้าหน้าที่ของรัฐนั้นรับผิดชอบอยู่ อันเป็นผลทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐนั้นขาดการตัดสินใจบนพื้นฐานที่เที่ยงธรรม เนื่องจากการยึดผลประโยชน์ส่วนตัวเป็นหลัก และส่งผลกระทบต่อประโยชน์ของส่วนรวมได้^๕

^๓ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, “ร่างคู่มือสำหรับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อการปฏิบัติให้เป็นไปตามบทบัญญัติมาตรา ๑๐๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒”, (เอกสารประกอบการสัมมนาทางวิชาการ โครงการปรับปรุง แก้ไข กฎหมายที่เอื้อต่อการทุจริต “การพัฒนากระบวนการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวมอย่างเคร่งครัด” จัดโดย สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๒๘ มกราคม ๒๕๕๔ ณ ห้องจูปีเตอร์ โรงแรมมิราเคิล แกรนด์ คอนเวนชั่น กรุงเทพฯ).

^๔ ซีรีพัทธ์ เสรีรังสรรค์, รายงานการวิจัย เรื่อง จริยธรรมของนักการเมือง THE ETHICS OF POLITICIANS, ๒๕๔๙, หน้า ๙๗ - ๑๐๐.

^๕ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, “คู่มือการเรียนรู้และการป้องกันความขัดแย้งกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตัวและผลประโยชน์ส่วนรวม,” ๒๕๔๗. (http://203.154.183.2/ewt/cad_design/conflict/index_c.htm) สืบค้นเมื่อวันที่ ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔.

ด้วยเหตุดังกล่าว พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ จึงได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวมไว้ในหมวด ๙ มาตรา ๑๐๐ – ๑๐๓ โดยกำหนดห้ามมิให้เจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการซึ่งเป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวมไว้ ๒ ลักษณะ คือ ห้ามมิให้เจ้าหน้าที่ของรัฐดำเนินกิจการกับรัฐ (มาตรา ๑๐๐) กับการห้ามมิให้เจ้าหน้าที่ของรัฐรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดจากบุคคล นอกเหนือจากทรัพย์สินหรือประโยชน์อันควรได้ตามกฎหมาย หรือกฎข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เว้นแต่การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจรรยา ตามหลักเกณฑ์และจำนวนที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด^๖ (มาตรา ๑๐๓)

ห้ามมิให้เจ้าหน้าที่ของรัฐดำเนินกิจการกับรัฐ (มาตรา ๑๐๐) กับการห้ามมิให้เจ้าหน้าที่ของรัฐรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดจากบุคคล นอกเหนือจากทรัพย์สินหรือประโยชน์อันควรได้ตามกฎหมาย หรือกฎ ข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย (มาตรา ๑๐๓)

ต่อมาคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติได้ออกประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจรรยาของเจ้าหน้าที่ของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๓ เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์และจำนวนสินทรัพย์หรือประโยชน์อื่นใดที่เจ้าหน้าที่ของรัฐจะรับจากบุคคลได้โดยธรรมจรรยา นอกจากนี้ ยังมีการออกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการให้หรือรับของขวัญของเจ้าหน้าที่ของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๔ เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์การปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการให้ของขวัญและรับของขวัญเพื่อเสริมมาตรการของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติให้เป็นผลอย่างจริงจังมากยิ่งขึ้น

ดังนั้น เพื่อให้เจ้าหน้าที่ของรัฐได้ทราบและมีความเข้าใจเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจรรยาและหลักเกณฑ์การให้หรือรับของขวัญของเจ้าหน้าที่ของรัฐ คอลัมน์เกร็ดกฎหมายน่ารู้ฉบับนี้ จึงขอนำเสนอเรื่อง “เจ้าหน้าที่ของรัฐรับทรัพย์สินและของขวัญอย่างไร? ไม่ผิดกฎหมาย” เนื่องจากเห็นว่าเรื่องดังกล่าวเป็นเรื่องที่ใกล้ตัวและมีความเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของเจ้าหน้าที่ของรัฐในทุกภาคส่วน โดยมีรายละเอียดดังนี้

^๖ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, เรื่องเดียวกัน.

เจ้าหน้าที่ของรัฐรับทรัพย์สินและของขวัญอย่างไร ?
ไม่ผิดกฎหมาย

๒. หลักเกณฑ์การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจรรยาของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ในการรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจรรยาของเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้น พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๐๓ วรรคหนึ่ง^๑ ได้วางหลักการไว้ว่า “เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ใดจะรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดจากบุคคลมิได้” เว้นแต่

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๐๓ วรรคหนึ่ง ได้วางหลักการไว้ว่า “เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ใดจะรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดจากบุคคลมิได้”

๑) เป็นการรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อันควรได้ตามกฎหมาย หรือกฎข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เช่น เงินรางวัลนำจับตามกฎหมาย หรือเงินรางวัลในการปฏิบัติราชการ เป็นต้น

๒) เป็นการรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจรรยา ตามหลักเกณฑ์และจำนวนที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด ซึ่งคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติได้ออกประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจรรยาของเจ้าหน้าที่ของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๓ เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์และจำนวนสินทรัพย์หรือประโยชน์อื่นใดที่เจ้าหน้าที่ของรัฐจะรับจากบุคคลได้โดยธรรมจรรยา ไว้ดังนี้

๒.๑) ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด^๒ ที่เจ้าหน้าที่ของรัฐจะรับจากบุคคลได้โดยธรรมจรรยา

ตามประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติฯ ข้อ ๕ กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐจะรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจรรยา^๓ ได้ดังต่อไปนี้

^๑ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๐๓ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ห้ามมิให้เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ใดรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดจากบุคคล นอกเหนือจากทรัพย์สินหรือประโยชน์อันควรได้ตามกฎหมาย หรือกฎ ข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เว้นแต่การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจรรยา ตามหลักเกณฑ์และจำนวนที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด”.

^๒ “ประโยชน์อื่นใด” หมายความว่า สิ่งที่มีมูลค่า ได้แก่ การลดราคา การรับความบันเทิง การรับบริการ การรับการฝึกอบรม หรือสิ่งอื่นใดในลักษณะเดียวกัน (ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติฯ ข้อ ๓).

^๓ “การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจรรยา” หมายความว่า การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดจากญาติหรือจากบุคคลที่ให้แก่ในโอกาสต่าง ๆ โดยปกติตามขนบธรรมเนียม ประเพณี หรือวัฒนธรรม หรือให้แก่ตามมารยาทที่ปฏิบัติกันในสังคม (ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติฯ ข้อ ๓).

- (๑) รับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดจากญาติ^{๑๐} ซึ่งให้โดยเสน่หาตามจำนวนที่เหมาะสมตามฐานานุรูป^{๑๑}
- (๒) รับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดจากบุคคลอื่นซึ่งมิใช่ญาติมีราคาหรือมูลค่าในการรับจากแต่ละบุคคล แต่ละโอกาสไม่เกิน ๓,๐๐๐ บาท
- (๓) รับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดที่การให้นั้นเป็นการให้ในลักษณะให้กับบุคคลทั่วไป

แจ้งรายละเอียดข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการรับทรัพย์สินหรือประโยชน์นั้นต่อผู้บังคับบัญชาโดยทันทีที่สามารถกระทำได้ เพื่อให้วินิจฉัยว่ามีเหตุผลความจำเป็น ความเหมาะสม และสมควรที่จะให้เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นรับทรัพย์สินหรือประโยชน์นั้นไว้เป็นสิทธิของตนหรือไม่

๒.๒) การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดที่ไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์หรือมีราคาหรือมีมูลค่ามากกว่า ๓,๐๐๐ บาท

ตามประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ข้อ ๗ กำหนดว่าการรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดที่ไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์หรือมีราคาหรือมีมูลค่ามากกว่า ๓,๐๐๐ บาท ซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐได้รับมาแล้ว “โดยมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องรับไว้เพื่อรักษาไมตรี มิตรภาพ หรือความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล” เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นจะต้องดำเนินการ ดังนี้

(๑) แจ้งรายละเอียดข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการรับทรัพย์สินหรือประโยชน์นั้นต่อผู้บังคับบัญชาโดยทันทีที่สามารถกระทำได้ เพื่อให้วินิจฉัยว่ามีเหตุผลความจำเป็น ความเหมาะสม และสมควรที่จะให้เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นรับทรัพย์สินหรือประโยชน์นั้นไว้เป็นสิทธิของตนหรือไม่

(๒) ในกรณีที่ผู้บังคับบัญชามีคำสั่งว่าไม่สมควรรับทรัพย์สินหรือประโยชน์ดังกล่าว ก็ให้คืนทรัพย์สินหรือประโยชน์นั้นแก่ผู้ให้โดยทันที ในกรณีที่ไม่สามารถคืนให้ได้ ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นส่งมอบทรัพย์สินหรือประโยชน์

^{๑๐} “ญาติ” หมายความว่า ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน พี่น้องร่วมบิดามารดาหรือร่วมบิดาหรือมารดาเดียวกัน ลุง ป้า น้า อา คู่สมรส ผู้บุพการีหรือผู้สืบสันดานของคู่สมรส บุตรบุญธรรมหรือผู้รับบุตรบุญธรรม (ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ข้อ ๓).

^{๑๑} ฐานานุรูป หมายถึง ตามความพอดี พอเหมาะ พอควร พอสมน้ำสมเนื้อ ใช้ในกรณีปฏิบัติกิจการ การใช้จ่าย การต้อนรับ การดำรงชีพ เป็นต้น คือ ให้เป็นไปอย่างพอดี พอเหมาะพอควร ไม่ให้เกินเลยฐานะไปหรือมีก่งายหย่อนยานไปจนน่าเกลียด (ข้อมูลจาก <http://th.wikipedia.org>).

เจ้าหน้าที่ของรัฐรับทรัพย์สินและของขวัญอย่างไร ? ไม่ผิดกฎหมาย

ดังกล่าวให้เป็นสิทธิของหน่วยงานที่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นสังกัดโดยเร็ว และเมื่อได้ดำเนินการดังกล่าวแล้ว ให้ถือว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นไม่เคยได้รับทรัพย์สินหรือประโยชน์ดังกล่าวเลย

(๓) ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ได้รับทรัพย์สินไว้เป็นผู้ดำรงตำแหน่งผู้บังคับบัญชา ซึ่งเป็นหัวหน้าส่วนราชการระดับกระทรวงหรือเทียบเท่า หรือเป็นกรรมการหรือผู้บริหารสูงสุดของรัฐวิสาหกิจ หรือเป็นกรรมการ หรือผู้บริหารสูงสุดของหน่วยงานของรัฐ ให้แจ้งรายละเอียดข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการรับทรัพย์สินหรือประโยชน์นั้นต่อผู้มีอำนาจแต่งตั้งถอดถอน ส่วนผู้ดำรงตำแหน่งประธานกรรมการและกรรมการในองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญหรือผู้ดำรงตำแหน่งที่ไม่มีผู้บังคับบัญชาที่มีอำนาจถอดถอนให้แจ้งต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ทั้งนี้ เพื่อดำเนินการตาม (๑) และ (๒)

ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ได้รับทรัพย์สินไว้เป็นผู้ดำรงตำแหน่งผู้บังคับบัญชา ซึ่งเป็นหัวหน้าส่วนราชการระดับกระทรวงหรือเทียบเท่า หรือเป็นกรรมการหรือผู้บริหารสูงสุดของรัฐวิสาหกิจ หรือเป็นกรรมการ หรือผู้บริหารสูงสุดของหน่วยงานของรัฐ ให้แจ้งรายละเอียดข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการรับทรัพย์สินหรือประโยชน์นั้นต่อผู้มีอำนาจแต่งตั้งถอดถอน

(๔) ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ได้รับทรัพย์สินไว้เป็นผู้ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกสภาท้องถิ่น ให้แจ้งรายละเอียดข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการรับทรัพย์สินหรือประโยชน์นั้นต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานวุฒิสภา หรือประธานสภาท้องถิ่นที่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นเป็นสมาชิก แล้วแต่กรณี เพื่อดำเนินการตาม (๑) และ (๒)

๒.๓) สภابังคับ

โดยเหตุที่ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจรรยาของเจ้าหน้าที่ของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๓ ดังกล่าว ได้ออกโดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๐๓ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ ดังนั้น ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ใดมีการรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดที่ไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ หรือมีราคาหรือมีมูลค่ามากกว่า ๓,๐๐๐ บาท และเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นฝ่าฝืนหรือไม่ดำเนินการตามหลักเกณฑ์ดังที่ได้กล่าวแล้วในหัวข้อ ๒.๒) ย่อมถือว่าเป็นกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นฝ่าฝืนบทบัญญัติมาตรา ๑๐๓ ซึ่งต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๓ ปี หรือปรับไม่เกิน

๖๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ทั้งนี้ ตามมาตรา ๑๒๒ วรรคหนึ่ง^{๑๒} แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒

ประเด็นข้อพิจารณาอันเป็นข้อสังเกตเพิ่มเติม

ก) หลักเกณฑ์การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ตามประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติฯ ฉบับนี้ ให้ใช้บังคับแก่ผู้ซึ่งพ้นจากการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐมาแล้วไม่ถึง ๒ ปีด้วย (ข้อ ๘)

ถ้าการรับทรัพย์สินนั้นเป็นการรับจากหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจเป็นพิเศษนอกเหนือไปจากที่หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ ปฏิบัติต่อบุคคลอื่น ๆ ในธุรกิจการงานตามปกติแล้ว การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดดังกล่าวก็อาจจะเป็นการกระทำที่เป็นการขัดกันแห่งผลประโยชน์ ตามรัฐธรรมนูญฯ

ข) ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกวุฒิสภา การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดของเจ้าหน้าที่ของรัฐตำแหน่งดังกล่าวจะต้องพิจารณาบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ เกี่ยวกับการกระทำที่เป็นการขัดกันแห่งผลประโยชน์ มาตรา ๒๖๕ วรรคหนึ่ง (๓) และมาตรา ๒๖๗ ประกอบด้วยว่าลักษณะดังกล่าวนั้นเป็นการกระทำที่เป็นการขัดกันแห่งผลประโยชน์หรือไม่ เช่น กรณีการรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจรรยาจากบุคคลอื่นซึ่งมิใช่ญาติ และมีราคาหรือมูลค่าไม่เกิน ๓,๐๐๐ บาท ซึ่งสามารถทำได้ตามประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจรรยาของเจ้าหน้าที่ของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๓ ข้อ ๕ (๒) ก็ตาม แต่ถ้าการรับทรัพย์สินนั้นเป็นการรับจากหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจเป็นพิเศษนอกเหนือไปจากที่หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ ปฏิบัติต่อบุคคลอื่น ๆ ในธุรกิจการงานตามปกติแล้ว การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดดังกล่าวก็อาจจะเป็นการกระทำที่เป็นการขัดกันแห่งผลประโยชน์ ตามรัฐธรรมนูญฯ มาตรา ๒๖๕ วรรคหนึ่ง (๓) และมาตรา ๒๖๗ ซึ่งมีผลทำให้ความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัว ตามมาตรา ๑๘๒ (๗) หรือสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลง

^{๑๒}พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๒๒ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ใดฝ่าฝืนบทบัญญัติมาตรา ๑๐๐ มาตรา ๑๐๑ หรือมาตรา ๑๐๓ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”.

เจ้าหน้าที่ของรัฐทรัพย์สินและของขวัญอย่างไร ? ไม่ผิดกฎหมาย

ตามมาตรา ๑๐๖ (๖) หรือ สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลง ตามมาตรา ๑๑๙ (๕) ได้^{๑๓}

นอกจากนี้ บทบัญญัติว่าด้วยการกระทำที่เป็นการขัดกันแห่งผลประโยชน์ดังกล่าวนี้ รัฐธรรมนูญฯ มาตรา ๒๖๕ วรรคสาม และมาตรา ๒๖๗ ได้บัญญัติให้นำมาใช้บังคับกับ**คู่สมรสและบุตร**ของนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกวุฒิสภา และ**บุคคลอื่นซึ่งมิใช่คู่สมรสและบุตร**ของนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกวุฒิสภา**ที่ดำเนินการในลักษณะผู้ถูกใช้ ผู้ร่วมดำเนินการ หรือผู้ได้รับมอบหมาย**จากนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกวุฒิสภา**ให้กระทำการดังกล่าว**นี้ด้วย ซึ่งมีขอบเขตในการบังคับใช้ที่กว้างขวางกว่าพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๐๓ และประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจรรยาของเจ้าหน้าที่ของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๓ ที่มีขอบเขตในการบังคับใช้เฉพาะกับตัวเจ้าหน้าที่ของรัฐเท่านั้น

^{๑๓} รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๖๕ วรรคหนึ่ง (๓) มาตรา ๒๖๗ มาตรา ๑๘๒ (๗) มาตรา ๑๐๖ (๖) และมาตรา ๑๑๙ (๕) บัญญัติว่า

“**มาตรา ๒๖๕** สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาต้อง

๑) ๒) ๓) ๔) ๕) ๖) ๗) ๘) ๙) ๑๐) ๑๑) ๑๒) ๑๓) ๑๔) ๑๕) ๑๖) ๑๗) ๑๘) ๑๙) ๒๐) ๒๑) ๒๒) ๒๓) ๒๔) ๒๕) ๒๖) ๒๗) ๒๘) ๒๙) ๓๐) ๓๑) ๓๒) ๓๓) ๓๔) ๓๕) ๓๖) ๓๗) ๓๘) ๓๙) ๔๐) ๔๑) ๔๒) ๔๓) ๔๔) ๔๕) ๔๖) ๔๗) ๔๘) ๔๙) ๕๐) ๕๑) ๕๒) ๕๓) ๕๔) ๕๕) ๕๖) ๕๗) ๕๘) ๕๙) ๖๐) ๖๑) ๖๒) ๖๓) ๖๔) ๖๕) ๖๖) ๖๗) ๖๘) ๖๙) ๗๐) ๗๑) ๗๒) ๗๓) ๗๔) ๗๕) ๗๖) ๗๗) ๗๘) ๗๙) ๘๐) ๘๑) ๘๒) ๘๓) ๘๔) ๘๕) ๘๖) ๘๗) ๘๘) ๘๙) ๙๐) ๙๑) ๙๒) ๙๓) ๙๔) ๙๕) ๙๖) ๙๗) ๙๘) ๙๙) ๑๐๐) ๑๐๑) ๑๐๒) ๑๐๓) ๑๐๔) ๑๐๕) ๑๐๖) ๑๐๗) ๑๐๘) ๑๐๙) ๑๑๐) ๑๑๑) ๑๑๒) ๑๑๓) ๑๑๔) ๑๑๕) ๑๑๖) ๑๑๗) ๑๑๘) ๑๑๙) ๑๒๐)

(๓) ไม่รับเงินหรือประโยชน์ใด ๆ จากหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจเป็นพิเศษนอกเหนือไปจากที่หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ ปฏิบัติต่อบุคคลอื่น ๆ ในธุรกิจการงานตามปกติ

๑) ๒) ๓) ๔) ๕) ๖) ๗) ๘) ๙) ๑๐) ๑๑) ๑๒) ๑๓) ๑๔) ๑๕) ๑๖) ๑๗) ๑๘) ๑๙) ๒๐) ๒๑) ๒๒) ๒๓) ๒๔) ๒๕) ๒๖) ๒๗) ๒๘) ๒๙) ๓๐) ๓๑) ๓๒) ๓๓) ๓๔) ๓๕) ๓๖) ๓๗) ๓๘) ๓๙) ๔๐) ๔๑) ๔๒) ๔๓) ๔๔) ๔๕) ๔๖) ๔๗) ๔๘) ๔๙) ๕๐) ๕๑) ๕๒) ๕๓) ๕๔) ๕๕) ๕๖) ๕๗) ๕๘) ๕๙) ๖๐) ๖๑) ๖๒) ๖๓) ๖๔) ๖๕) ๖๖) ๖๗) ๖๘) ๖๙) ๗๐) ๗๑) ๗๒) ๗๓) ๗๔) ๗๕) ๗๖) ๗๗) ๗๘) ๗๙) ๘๐) ๘๑) ๘๒) ๘๓) ๘๔) ๘๕) ๘๖) ๘๗) ๘๘) ๘๙) ๙๐) ๙๑) ๙๒) ๙๓) ๙๔) ๙๕) ๙๖) ๙๗) ๙๘) ๙๙) ๑๐๐) ๑๐๑) ๑๐๒) ๑๐๓) ๑๐๔) ๑๐๕) ๑๐๖) ๑๐๗) ๑๐๘) ๑๐๙) ๑๑๐) ๑๑๑) ๑๑๒) ๑๑๓) ๑๑๔) ๑๑๕) ๑๑๖) ๑๑๗) ๑๑๘) ๑๑๙) ๑๒๐)

มาตรา ๒๖๗ ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๒๖๕ มาใช้บังคับกับนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีด้วย เว้นแต่เป็นการดำรงตำแหน่งหรือดำเนินการตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย และจะดำรงตำแหน่งใดในทางหุ้นส่วน บริษัท หรือองค์การที่ดำเนินธุรกิจโดยมุ่งหาผลกำไรหรือรายได้มาแบ่งปันกัน หรือเป็นลูกจ้างของบุคคลใดก็ได้ด้วย

มาตรา ๑๘๒ ความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัว เมื่อ

๑) ๒) ๓) ๔) ๕) ๖) ๗) ๘) ๙) ๑๐) ๑๑) ๑๒) ๑๓) ๑๔) ๑๕) ๑๖) ๑๗) ๑๘) ๑๙) ๒๐) ๒๑) ๒๒) ๒๓) ๒๔) ๒๕) ๒๖) ๒๗) ๒๘) ๒๙) ๓๐) ๓๑) ๓๒) ๓๓) ๓๔) ๓๕) ๓๖) ๓๗) ๓๘) ๓๙) ๔๐) ๔๑) ๔๒) ๔๓) ๔๔) ๔๕) ๔๖) ๔๗) ๔๘) ๔๙) ๕๐) ๕๑) ๕๒) ๕๓) ๕๔) ๕๕) ๕๖) ๕๗) ๕๘) ๕๙) ๖๐) ๖๑) ๖๒) ๖๓) ๖๔) ๖๕) ๖๖) ๖๗) ๖๘) ๖๙) ๗๐) ๗๑) ๗๒) ๗๓) ๗๔) ๗๕) ๗๖) ๗๗) ๗๘) ๗๙) ๘๐) ๘๑) ๘๒) ๘๓) ๘๔) ๘๕) ๘๖) ๘๗) ๘๘) ๘๙) ๙๐) ๙๑) ๙๒) ๙๓) ๙๔) ๙๕) ๙๖) ๙๗) ๙๘) ๙๙) ๑๐๐) ๑๐๑) ๑๐๒) ๑๐๓) ๑๐๔) ๑๐๕) ๑๐๖) ๑๐๗) ๑๐๘) ๑๐๙) ๑๑๐) ๑๑๑) ๑๑๒) ๑๑๓) ๑๑๔) ๑๑๕) ๑๑๖) ๑๑๗) ๑๑๘) ๑๑๙) ๑๒๐)

(๓) กระทำการอันต้องห้ามตามมาตรา ๒๖๗ มาตรา ๒๖๘ หรือมาตรา ๒๖๙

๑) ๒) ๓) ๔) ๕) ๖) ๗) ๘) ๙) ๑๐) ๑๑) ๑๒) ๑๓) ๑๔) ๑๕) ๑๖) ๑๗) ๑๘) ๑๙) ๒๐) ๒๑) ๒๒) ๒๓) ๒๔) ๒๕) ๒๖) ๒๗) ๒๘) ๒๙) ๓๐) ๓๑) ๓๒) ๓๓) ๓๔) ๓๕) ๓๖) ๓๗) ๓๘) ๓๙) ๔๐) ๔๑) ๔๒) ๔๓) ๔๔) ๔๕) ๔๖) ๔๗) ๔๘) ๔๙) ๕๐) ๕๑) ๕๒) ๕๓) ๕๔) ๕๕) ๕๖) ๕๗) ๕๘) ๕๙) ๖๐) ๖๑) ๖๒) ๖๓) ๖๔) ๖๕) ๖๖) ๖๗) ๖๘) ๖๙) ๗๐) ๗๑) ๗๒) ๗๓) ๗๔) ๗๕) ๗๖) ๗๗) ๗๘) ๗๙) ๘๐) ๘๑) ๘๒) ๘๓) ๘๔) ๘๕) ๘๖) ๘๗) ๘๘) ๘๙) ๙๐) ๙๑) ๙๒) ๙๓) ๙๔) ๙๕) ๙๖) ๙๗) ๙๘) ๙๙) ๑๐๐) ๑๐๑) ๑๐๒) ๑๐๓) ๑๐๔) ๑๐๕) ๑๐๖) ๑๐๗) ๑๐๘) ๑๐๙) ๑๑๐) ๑๑๑) ๑๑๒) ๑๑๓) ๑๑๔) ๑๑๕) ๑๑๖) ๑๑๗) ๑๑๘) ๑๑๙) ๑๒๐)

มาตรา ๑๐๖ สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลง เมื่อ

๑) ๒) ๓) ๔) ๕) ๖) ๗) ๘) ๙) ๑๐) ๑๑) ๑๒) ๑๓) ๑๔) ๑๕) ๑๖) ๑๗) ๑๘) ๑๙) ๒๐) ๒๑) ๒๒) ๒๓) ๒๔) ๒๕) ๒๖) ๒๗) ๒๘) ๒๙) ๓๐) ๓๑) ๓๒) ๓๓) ๓๔) ๓๕) ๓๖) ๓๗) ๓๘) ๓๙) ๔๐) ๔๑) ๔๒) ๔๓) ๔๔) ๔๕) ๔๖) ๔๗) ๔๘) ๔๙) ๕๐) ๕๑) ๕๒) ๕๓) ๕๔) ๕๕) ๕๖) ๕๗) ๕๘) ๕๙) ๖๐) ๖๑) ๖๒) ๖๓) ๖๔) ๖๕) ๖๖) ๖๗) ๖๘) ๖๙) ๗๐) ๗๑) ๗๒) ๗๓) ๗๔) ๗๕) ๗๖) ๗๗) ๗๘) ๗๙) ๘๐) ๘๑) ๘๒) ๘๓) ๘๔) ๘๕) ๘๖) ๘๗) ๘๘) ๘๙) ๙๐) ๙๑) ๙๒) ๙๓) ๙๔) ๙๕) ๙๖) ๙๗) ๙๘) ๙๙) ๑๐๐) ๑๐๑) ๑๐๒) ๑๐๓) ๑๐๔) ๑๐๕) ๑๐๖) ๑๐๗) ๑๐๘) ๑๐๙) ๑๑๐) ๑๑๑) ๑๑๒) ๑๑๓) ๑๑๔) ๑๑๕) ๑๑๖) ๑๑๗) ๑๑๘) ๑๑๙) ๑๒๐)

(๖) กระทำการอันต้องห้ามตามมาตรา ๒๖๕ หรือมาตรา ๒๖๖

๑) ๒) ๓) ๔) ๕) ๖) ๗) ๘) ๙) ๑๐) ๑๑) ๑๒) ๑๓) ๑๔) ๑๕) ๑๖) ๑๗) ๑๘) ๑๙) ๒๐) ๒๑) ๒๒) ๒๓) ๒๔) ๒๕) ๒๖) ๒๗) ๒๘) ๒๙) ๓๐) ๓๑) ๓๒) ๓๓) ๓๔) ๓๕) ๓๖) ๓๗) ๓๘) ๓๙) ๔๐) ๔๑) ๔๒) ๔๓) ๔๔) ๔๕) ๔๖) ๔๗) ๔๘) ๔๙) ๕๐) ๕๑) ๕๒) ๕๓) ๕๔) ๕๕) ๕๖) ๕๗) ๕๘) ๕๙) ๖๐) ๖๑) ๖๒) ๖๓) ๖๔) ๖๕) ๖๖) ๖๗) ๖๘) ๖๙) ๗๐) ๗๑) ๗๒) ๗๓) ๗๔) ๗๕) ๗๖) ๗๗) ๗๘) ๗๙) ๘๐) ๘๑) ๘๒) ๘๓) ๘๔) ๘๕) ๘๖) ๘๗) ๘๘) ๘๙) ๙๐) ๙๑) ๙๒) ๙๓) ๙๔) ๙๕) ๙๖) ๙๗) ๙๘) ๙๙) ๑๐๐) ๑๐๑) ๑๐๒) ๑๐๓) ๑๐๔) ๑๐๕) ๑๐๖) ๑๐๗) ๑๐๘) ๑๐๙) ๑๑๐) ๑๑๑) ๑๑๒) ๑๑๓) ๑๑๔) ๑๑๕) ๑๑๖) ๑๑๗) ๑๑๘) ๑๑๙) ๑๒๐)

มาตรา ๑๑๙ สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลง เมื่อ

๑) ๒) ๓) ๔) ๕) ๖) ๗) ๘) ๙) ๑๐) ๑๑) ๑๒) ๑๓) ๑๔) ๑๕) ๑๖) ๑๗) ๑๘) ๑๙) ๒๐) ๒๑) ๒๒) ๒๓) ๒๔) ๒๕) ๒๖) ๒๗) ๒๘) ๒๙) ๓๐) ๓๑) ๓๒) ๓๓) ๓๔) ๓๕) ๓๖) ๓๗) ๓๘) ๓๙) ๔๐) ๔๑) ๔๒) ๔๓) ๔๔) ๔๕) ๔๖) ๔๗) ๔๘) ๔๙) ๕๐) ๕๑) ๕๒) ๕๓) ๕๔) ๕๕) ๕๖) ๕๗) ๕๘) ๕๙) ๖๐) ๖๑) ๖๒) ๖๓) ๖๔) ๖๕) ๖๖) ๖๗) ๖๘) ๖๙) ๗๐) ๗๑) ๗๒) ๗๓) ๗๔) ๗๕) ๗๖) ๗๗) ๗๘) ๗๙) ๘๐) ๘๑) ๘๒) ๘๓) ๘๔) ๘๕) ๘๖) ๘๗) ๘๘) ๘๙) ๙๐) ๙๑) ๙๒) ๙๓) ๙๔) ๙๕) ๙๖) ๙๗) ๙๘) ๙๙) ๑๐๐) ๑๐๑) ๑๐๒) ๑๐๓) ๑๐๔) ๑๐๕) ๑๐๖) ๑๐๗) ๑๐๘) ๑๐๙) ๑๑๐) ๑๑๑) ๑๑๒) ๑๑๓) ๑๑๔) ๑๑๕) ๑๑๖) ๑๑๗) ๑๑๘) ๑๑๙) ๑๒๐)

(๕) กระทำการอันต้องห้ามตามมาตรา ๑๑๖ มาตรา ๒๖๕ หรือมาตรา ๒๖๖

๑) ๒) ๓) ๔) ๕) ๖) ๗) ๘) ๙) ๑๐) ๑๑) ๑๒) ๑๓) ๑๔) ๑๕) ๑๖) ๑๗) ๑๘) ๑๙) ๒๐) ๒๑) ๒๒) ๒๓) ๒๔) ๒๕) ๒๖) ๒๗) ๒๘) ๒๙) ๓๐) ๓๑) ๓๒) ๓๓) ๓๔) ๓๕) ๓๖) ๓๗) ๓๘) ๓๙) ๔๐) ๔๑) ๔๒) ๔๓) ๔๔) ๔๕) ๔๖) ๔๗) ๔๘) ๔๙) ๕๐) ๕๑) ๕๒) ๕๓) ๕๔) ๕๕) ๕๖) ๕๗) ๕๘) ๕๙) ๖๐) ๖๑) ๖๒) ๖๓) ๖๔) ๖๕) ๖๖) ๖๗) ๖๘) ๖๙) ๗๐) ๗๑) ๗๒) ๗๓) ๗๔) ๗๕) ๗๖) ๗๗) ๗๘) ๗๙) ๘๐) ๘๑) ๘๒) ๘๓) ๘๔) ๘๕) ๘๖) ๘๗) ๘๘) ๘๙) ๙๐) ๙๑) ๙๒) ๙๓) ๙๔) ๙๕) ๙๖) ๙๗) ๙๘) ๙๙) ๑๐๐) ๑๐๑) ๑๐๒) ๑๐๓) ๑๐๔) ๑๐๕) ๑๐๖) ๑๐๗) ๑๐๘) ๑๐๙) ๑๑๐) ๑๑๑) ๑๑๒) ๑๑๓) ๑๑๔) ๑๑๕) ๑๑๖) ๑๑๗) ๑๑๘) ๑๑๙) ๑๒๐)

๓. หลักเกณฑ์การให้หรือรับของขวัญของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

เนื่องจากในอดีตที่ผ่านมาคณะรัฐมนตรีได้เคยมีมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติในการให้ของขวัญและรับของขวัญของเจ้าหน้าที่ของรัฐไว้หลายครั้ง เพื่อเป็นการเสริมสร้างค่านิยมให้เกิดการประหยัด มิให้มีการเบียดเบียนข้าราชการโดยไม่จำเป็นและสร้างทัศนคติที่ไม่ถูกต้องเนื่องจากการแข่งขันกันให้ของขวัญในราคาแพง ทั้งยังเป็นช่องทางให้เกิดการประพฤติมิชอบอื่น ๆ ในวงราชการอีกด้วย ประกอบกับคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติได้ประกาศกำหนดหลักเกณฑ์และจำนวนที่เจ้าหน้าที่ของรัฐจะรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจรรยาได้

เนื่องจากในอดีตที่ผ่านมาคณะรัฐมนตรีได้เคยมีมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติในการให้ของขวัญและรับของขวัญของเจ้าหน้าที่ของรัฐไว้หลายครั้ง เพื่อเป็นการเสริมสร้างค่านิยมให้เกิดการประหยัด มิให้มีการเบียดเบียนข้าราชการโดยไม่จำเป็นและสร้างทัศนคติที่ไม่ถูกต้องเนื่องจากการแข่งขันกันให้ของขวัญในราคาแพง ทั้งยังเป็นช่องทางให้เกิดการประพฤติมิชอบอื่น ๆ ในวงราชการอีกด้วย

ดังนั้น จึงได้มีการออกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการให้หรือรับของขวัญของเจ้าหน้าที่ของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๔ เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์การปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ของรัฐ^{๑๔} ในการให้ของขวัญและรับของขวัญเพื่อเสริมมาตรการของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติให้เป็นผลอย่างจริงจัง^{๑๕} ทั้งนี้ เฉพาะในส่วนที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติไม่ได้กำหนดไว้ กล่าวคือระเบียบนี้ไม่ใช่บังคับกับกรณีการรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดของเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งอยู่ภายใต้บังคับกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต^{๑๖} โดยมีหลักเกณฑ์ ดังนี้

^{๑๔} “เจ้าหน้าที่ของรัฐ” หมายความว่า ข้าราชการ พนักงานและลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ (ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีฯ ข้อ ๓).

^{๑๕} โปรดดู คำปรารภของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการให้หรือรับของขวัญของเจ้าหน้าที่ของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๔.

^{๑๖} ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีฯ ข้อ ๔.

เจ้าหน้าที่ของรัฐรับทรัพย์สินและของขวัญอย่างไร ?
ไม่ผิดกฎหมาย

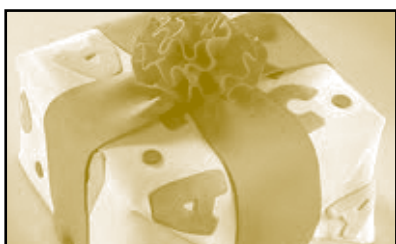
๓.๑ การให้ของขวัญของเจ้าหน้าที่ของรัฐ แยกพิจารณาได้เป็น ๒ กรณี
ดังนี้

๓.๑.๑ กรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการคนเดียว

โดยหลักแล้วเจ้าหน้าที่ของรัฐจะให้ของขวัญ^{๑๗} แก่ผู้บังคับบัญชา^{๑๘} หรือบุคคลในครอบครัว^{๑๙} ของผู้บังคับบัญชามีได้ เว้นแต่เป็นการให้ของขวัญตามปกติ ประเพณีนิยม^{๒๐} ซึ่งของขวัญนั้นมีราคาหรือมูลค่าไม่เกิน ๓,๐๐๐ บาท (ข้อ ๕ วรรคหนึ่ง และวรรคสอง)

๓.๑.๒ กรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐขอให้ผู้อื่นร่วมมือด้วย

เจ้าหน้าที่ของรัฐจะทำการเรียกรับเงินหรือทรัพย์สินอื่นใดหรือใช้เงิน สวัสดิการใด ๆ เพื่อมอบให้หรือจัดหาของขวัญให้ผู้บังคับบัญชาหรือบุคคลในครอบครัว ของผู้บังคับบัญชาไม่ว่ากรณีใด ๆ มิได้ (ข้อ ๕ วรรคสาม)

เจ้าหน้าที่ของรัฐจะทำการเรียกรับเงินหรือทรัพย์สินอื่นใดหรือใช้เงินสวัสดิการใด ๆ เพื่อมอบให้หรือจัดหาของขวัญให้ผู้บังคับบัญชาหรือบุคคลในครอบครัวของผู้บังคับบัญชาไม่ว่ากรณีใด ๆ มิได้

ในกรณีดังกล่าวนี้ไม่ว่าจะเป็นการให้ของขวัญตามปกติประเพณีนิยม และของขวัญนั้นมีราคาหรือมูลค่าไม่เกิน ๓,๐๐๐ บาท ก็ตาม ก็ต้องห้ามทั้งสิ้น ทั้งนี้ เพราะเมื่อพิจารณาถึงเจตนารมณ์ของระเบียบฉบับนี้แล้ว จะเห็นว่ามีเจตนารมณ์ เพื่อเป็นการเสริมสร้างค่านิยมให้เกิดการประหยัด มิให้มีการเบียดเบียนข้าราชการ โดยไม่จำเป็นและสร้างทัศนคติที่ไม่ถูกต้อง อีกทั้งการกระทำดังกล่าวอาจเป็นการสร้างความเดือดร้อนให้แก่เพื่อนร่วมงาน และเป็นการรบกวนข้าราชการชั้นผู้น้อยอีกด้วย

^{๑๗}“ของขวัญ” หมายความว่า เงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดที่ให้แก่กันเพื่ออวยชัยไมตรี และให้หมายความรวมถึง เงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดที่เป็นรางวัล ให้โดยเสนาหาหรือเพื่อการสงเคราะห์ หรือให้เป็นสินน้ำใจ การให้สิทธิพิเศษ ซึ่งมีใช้เป็นสิทธิที่จัดไว้สำหรับบุคคลทั่วไปในการได้รับการลดราคาทรัพย์สินหรือการให้สิทธิพิเศษในการได้รับบริการหรือความบันเทิง ตลอดจนการออกค่าใช้จ่ายในการเดินทางหรือท่องเที่ยว ค่าที่พัก ค่าอาหาร หรือสิ่งอื่นใดในลักษณะเดียวกัน และไม่ว่าจะเป็นบัตร ตัว หรือหลักฐานอื่นใด การชำระเงินให้ล่วงหน้า หรือการคืนเงินให้ในภายหลัง (ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีฯ ข้อ ๓).

^{๑๘}“ผู้บังคับบัญชา” ให้หมายความรวมถึง ผู้ซึ่งปฏิบัติหน้าที่หัวหน้าหน่วยงานที่แบ่งเป็นการภายในของหน่วยงานของรัฐ และผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งในระดับที่สูงกว่าและได้รับมอบหมายให้มีอำนาจบังคับบัญชาหรือกำกับดูแลด้วย (ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีฯ ข้อ ๓).

^{๑๙}“บุคคลในครอบครัว” หมายความว่า คู่สมรส บุตร บิดา มารดา พี่น้องร่วมบิดา มารดาหรือร่วมบิดาหรือมารดาเดียวกัน (ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีฯ ข้อ ๓).

^{๒๐}“ปกติประเพณีนิยม” หมายความว่า เทศกาลหรือวันสำคัญซึ่งอาจมีการให้ของขวัญกัน และให้หมายความรวมถึง โอกาสในการแสดงความยินดี การแสดงความขอบคุณ การต้อนรับ การแสดงความเสียใจหรือการให้ความช่วยเหลือตามมารยาทที่ถือปฏิบัติกันในสังคมด้วย (ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีฯ ข้อ ๓).

๓.๒ การรับของขวัญของเจ้าหน้าที่ของรัฐ แยกพิจารณาได้เป็น ๒ กรณี ดังนี้

๓.๒.๑ กรณีผู้บังคับบัญชารับของขวัญจากผู้ใต้บังคับบัญชา

แม้ผู้บังคับบัญชาจะมีได้รับของขวัญจากเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งเป็นผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาโดยตรงก็ตาม แต่ถ้าผู้บังคับบัญชายินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจให้บุคคลในครอบครัวของตนรับของขวัญจากเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งเป็นผู้อยู่ในบังคับบัญชาก็ถือว่าเป็นการต้องห้ามตามระเบียบฉบับนี้ เว้นแต่เป็นการรับของขวัญตามปกติประเพณีนิยม ซึ่งของขวัญนั้นมีราคาหรือมูลค่าไม่เกิน ๓,๐๐๐ บาท (ข้อ ๖)

แม้ผู้บังคับบัญชาจะมีได้รับของขวัญจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งเป็นผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาโดยตรงก็ตาม แต่ถ้าผู้บังคับบัญชายินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจให้บุคคลในครอบครัวของตนรับของขวัญจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งเป็นผู้อยู่ในบังคับบัญชาก็ถือว่าเป็นการต้องห้ามตามระเบียบฉบับนี้

๓.๒.๒ กรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐรับของขวัญจากผู้ที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติหน้าที่

โดยหลักแล้ว เจ้าหน้าที่ของรัฐจะยินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจให้บุคคลในครอบครัวของตนรับของขวัญจากผู้ที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ^{๒๑} มีได้ เว้นแต่ เป็นกรณีการรับของขวัญที่ให้ตามปกติประเพณีนิยม และของขวัญนั้นมีราคาหรือมูลค่าไม่เกิน ๓,๐๐๐ บาท (ข้อ ๗ และข้อ ๘)

๓.๓ ข้อควรปฏิบัติเมื่อเจ้าหน้าที่ของรัฐทราบในภายหลังว่ามีการรับของขวัญโดยฝ่าฝืนระเบียบ

ในกรณีที่บุคคลในครอบครัวของเจ้าหน้าที่ของรัฐรับของขวัญแล้ว เจ้าหน้าที่ของรัฐทราบในภายหลังว่าเป็นการรับของขวัญโดยฝ่าฝืนระเบียบนี้ ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐดำเนินการเช่นเดียวกันกับกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐรับทรัพย์สิน

^{๒๑}ผู้ที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ได้แก่ ผู้มาติดต่องานหรือผู้ซึ่งได้รับประโยชน์จากการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐในลักษณะดังต่อไปนี้

- (๑) ผู้ซึ่งมีคำขอให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใด เช่น การขอใบรับรอง การขอให้ออกคำสั่งทางปกครอง หรือการร้องเรียน เป็นต้น
- (๒) ผู้ซึ่งประกอบธุรกิจหรือมีส่วนได้เสียในธุรกิจที่ทำกับหน่วยงานของรัฐ เช่น การจัดซื้อจัดจ้าง หรือการได้รับสัมปทาน เป็นต้น
- (๓) ผู้ซึ่งกำลังดำเนินกิจกรรมใดๆที่มีหน่วยงานของรัฐเป็นผู้ควบคุมหรือกำกับดูแล เช่น การประกอบกิจการโรงงาน หรือธุรกิจหลักทรัพย์ เป็นต้น
- (๔) ผู้ซึ่งอาจได้รับประโยชน์หรือผลกระทบจากการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ (ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีฯ ข้อ ๗ วรรคสอง).

เจ้าหน้าที่ของรัฐรับทรัพย์สินและของขวัญอย่างไร ?
ไม่ผิดกฎหมาย

หรือประโยชน์อื่นใดที่ไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ หรือมีราคาหรือมีมูลค่ามากกว่า ๓,๐๐๐ บาท ดังที่ได้กล่าวแล้วในหัวข้อ ๒.๒) โดยการแจ้งรายละเอียดข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการรับของขวัญนั้นต่อผู้บังคับบัญชาโดยทันทีที่สามารถกระทำได้ เพื่อให้วินิจฉัยว่ามีเหตุผล ความจำเป็น ความเหมาะสม และสมควรที่จะให้เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นรับของขวัญนั้นไว้เป็นสิทธิของตนหรือไม่ (ข้อ ๙)

๓.๔ สภาพบังคับ

ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ใดจงใจปฏิบัติเกี่ยวกับการให้ของขวัญหรือรับของขวัญโดยฝ่าฝืนระเบียบนี้ ให้ดำเนินการดังต่อไปนี้

๓.๔.๑ ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นข้าราชการการเมือง ให้ถือว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นประพฤติปฏิบัติไม่เป็นไปตามคุณธรรมและจริยธรรม และให้ดำเนินการตามระเบียบที่นายกรัฐมนตรีกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีว่าด้วยมาตรฐานทางคุณธรรมและจริยธรรมของข้าราชการการเมือง

๓.๔.๒ ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นข้าราชการประเภทอื่น นอกจากข้อ ๓.๔.๑ หรือพนักงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือพนักงานของรัฐวิสาหกิจ ให้ถือว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นเป็นผู้กระทำความผิดทางวินัย และให้ผู้บังคับบัญชามีหน้าที่ดำเนินการให้มีการลงโทษทางวินัยเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้น (ข้อ ๑๐)

๔. บทสรุป

เจ้าหน้าที่ของรัฐ คือ บุคคลธรรมดาที่ดำรงตำแหน่งที่รัฐกำหนดขึ้น เพื่อเป็นเจ้าหน้าที่ให้กับรัฐ ซึ่งมีความสัมพันธ์กับรัฐทั้งในสถานะเจ้าหน้าที่ของรัฐและสถานะเอกชนคนหนึ่ง โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐในฐานะที่เป็นเอกชนคนหนึ่งนั้น สามารถที่จะมีสิทธิในทางทรัพย์สินได้เช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป แต่อย่างไรก็ตาม หากการได้มาซึ่งทรัพย์สินในบางลักษณะนั้นอาจจะส่งผลหรือมีผลต่อการตัดสินใจหรือการปฏิบัติหน้าที่ในการรักษาประโยชน์ส่วนรวมในฐานะเจ้าหน้าที่ของรัฐแล้ว ย่อมถูกจำกัดโดยกฎหมายหรือกฎที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ปัจจุบันมีกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวกับการรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด หรือเกี่ยวกับการให้หรือรับของขวัญของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่สำคัญ ๆ ดังได้หยิบยกขึ้นกล่าวในเบื้องต้น ดังนั้น การทำความเข้าใจหลักกฎหมายและแนวคิดอันเป็นที่มาของกฎหมายดังกล่าวข้างต้นจะเป็นประโยชน์ทั้งต่อสังคมประเทศชาติโดยรวม และต่อตัวเจ้าหน้าที่ของรัฐเอง เพราะหากเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ทราบหรือขาดความเข้าใจแล้วอาจทำให้มีการรับทรัพย์สินและของขวัญอันเป็นการฝ่าฝืนหลักเกณฑ์ดังกล่าวโดยไม่ตั้งใจจนส่งผลร้ายหรือก่อให้เกิดโทษแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นในภายหลังก็เป็นได้ ๑